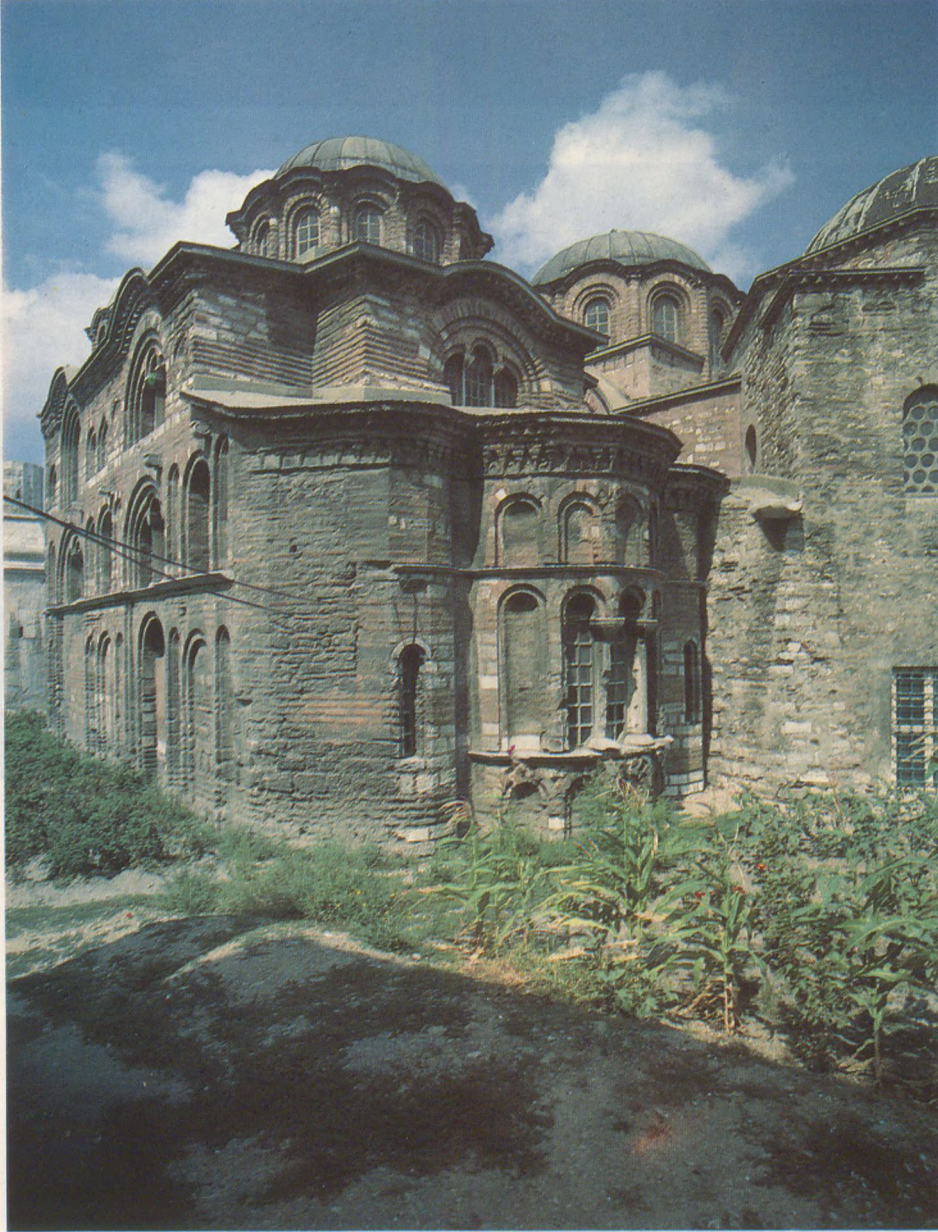

TARİHİ BİR HAZİNE FETHİYE CAMİİ

Istanbul'un Fener semti sirtlarında, Haliç'e hakim ufak bir meydanda, herkes tarafından çok iyi bilinmeyen bir cami var: Fethiye Camii.

Bu tarihi yapının İstanbul'un diğer anıtları kadar tanınmamasının sebebi belki de yolun biraz sapa olması, ya da çok büyük olmamasından dolayı uzaktan seçilememesi... Ama

sanıyorum ki, yinede tarihi anıtlar, Bizans mimarisi ve mozaikle ilgili olanlar Fethiye Camii'ni gayet iyi tanıyorlar.

Fethiye Camii'nin tarihini kısaca araştıralım.. Cami bir Bizans kilisesinden dönüştürülmüştür. Asıl adı "Pammacaristos Meryem

Ana" Başka deyimle "Çok mutlu Meryem Ana" idi.

İlk yapının ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı belli olmamakla, İstanbul'un Latinler tarafından fethi sırasında burada bir kilise ile manastırın olduğu biliniyor. 1261 yılında Latinler'in İstanbul'dan ayrılmasıyla başlayan geniş restorasyon çalışmalarında eski kalıntılar üstüne, belki de eski malzemeden faydalanarak, bu kilise tekrar inşa edilmiş ve 1315 yılında İmparator Mihail Paleolog'un yeğeni Mihail Tarhanıyot tarafından ibadete açılmıştır.

Istanbul'un fethinden sonra kilise bir müddet Rumlar'da kalmış, ancak 1591 yılında, o tarihte Padişah olan III. Murat, Gürcistan ile Azerbeycan'ın fethi münasebetiyle, yapıya el koymuş ve burasını camiye dönüştürerek adını "Fethiye Camii" koymuştur. Bir zamanlar Patrikhane kilisesi olarak kullanılan ibadethane, o günden beri Cami olarak kullanılmıştır.

Ancak bugün de görülebileceği gibi asıl binanın yanında ufak bir ek yapı bulunuyor. "Parecclession" yahut Sapel diye de adlandırabileceğimiz bu küçük bina, Mihail Tarhanıyot'un çalışmaları anısına karısı tarafından yaptırılmış.. Sapel'in dış duvarını çevreleyen frizde de eski yazıdan da anlaşılabilen gibi, kocasına hayranlık duyan bu kadın, "Ey sevgili eşim, ışığım, hayatımın rüzgarı, seni saygı ile selamlarım" cümlesini oyduktmuş, böylece eşini ölümsüzleştirmiştir.

Fotoğraflarda da görülebileceği gibi, sapelin güney cephesindeki duvar işlemleri, tuğla örgüleri ile pencere süslemeleri ve estetik kubbeler Bizans mimarisinin en nefis örneklerinden bazılarıdır. Daha sert çizgili diğer Bizans anıtlarına göre, çok daha kıvrak hatlar hakim bu

yapıya. Şapel içinde halen görülebilen mozaik tablolar ise muhtemelen 14'üncü asrın ikinci yarısına aittir. Kubbe içinde yüz ifadesi çok tatlı olan İsa Peygamber'in portresi ile etrafındaki 12 Aziz, sütun kemerleri ve nişlerde bulunan diğer mozaik süslemeler bugün halen bütün tazeliğini korumaktadır.

1940-1960 yılları arasında Amerikan Bizans Enstitüsü'nün yardımları ile burada bazı mühim restorasyon çalışmaları yapılmış, Cami tarafı da onarılmış, Şapel ise Müzeler Müdürlüğüne bağlı olarak turistlerin ziyaretine açılmıştır. Cami'ye ayrı bir kapıdan girilmektedir Cami tarafı da eski kilisenin ahenkli mimari özelliğini korumuşsa da burada

eskiden olduğu söylenen mozaiklerden bugün siva altında da olsa hiçbir iz kalmadığı sanılmaktadır.

Şapel'in dıştan görünüşü çok etkileyici. Daha önceki devirlerde yapılan diğer Bizans eserleri ile kıyaslanacak olursa burası, Paleolog devrindeki sanat anlayışı ile zevkin çok farklı olduğu gözlenebilir.

Güney cephesindeki estetik ve kıvraklık, ve ufak bir sarayı andıran genel görünüm bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Şapel çok büyük olmamakla, eski kilisenin seviyesine erişebilmesi için bir hayli yüksek inşa edilmiştir. Kubbenin altında yer alan 4 adet beyaz mermer kolonların ikisi eski olup diğerleri Amerikan Bizans Enstitüsü tarafından yapılan çalışmalar sırasında mermere benzetilerek onarılmıştır. Bu arada,

yıllar boyunca yapılan gereksiz ekler, duvarlar da çıkarılmış, asırlar süresince zedelene nişler, kemerler, kolonlar, tuğla örgüleri ile frizler esaslı bir şekilde tamir görmüştür.

Bununla beraber Cami kısmında Türkler tarafından yapılan kemer ile diğer ekler aynen bırakılmıştır. Cami'nin minaresi 1963 depreminde yıkıldığı halde bugüne kadar bir türlü onarılmamıştır.

Ülkemizin tarihi, ile tarihi yapıları özellikle Bizans mimarisi ve Mozaik sanatı ile ilgilenenlerin Fethiye Camii ile eki olan şapel'i kesinlikle görmeleri gerekir.

Dünya çapında ün yapmış olan Kariye Müzesi güzelliğini aratmayacak kadar nefis olan bu yapının, yakın gelecekte daha büyük bir ilgi göreceğine inanıyorum.

